

Mensen uit drie generaties geven hun mening over onder meer de Bijbel, de kerk, de zondag en het leven na de dood.

religie

Geloof in/uit de familie. Drie generaties uit zeven families over religie en de zin van het leven, Cees Baan; uitg. Forte Uitgevers, Baarn, 2012; ISBN 978 90 79956 14 2; 160 blz.; € 19,95.

Drie generaties belichten geloof

tekst Michiel Bakker
beeld RD, Sjaak Verboom

Bevraag drie generaties uit één familie op geloof en kerk en de antwoorden zijn divers en meer dan eens schokkend. Dat blijkt bij het lezen van "Geloof in/uit de familie", een bundel waarin mensen spreken over „religie en de zin van het leven.”

Predikantszoon Frits Werges (1933) was jarenlang diaken en gaat nog steeds trouw naar de kerk. Zijn zoon Peter (1962) vindt het christelijk geloof „een enorm mooie inspiratiebron” – naast de islam en het boeddhisme. En kleinzoon Yuris (1997) zegt: „De Bijbel? Ik lees er nooit in. (...) Ik ben mijn eigen Bijbel, met mijn eigen opvattingen.”

De geïnterviewden zijn afkomstig uit zeven families in Nederland en België. Op de achterflap worden ze getypeerd als „van zwaar hervormd tot licht gereformeerd, van traditioneel katholiek tot zoekend boeddhist.” Ze geven hun mening over onder meer de Bijbel, de kerk, de zondag, rituelen en het leven na de dood. De me-

ningen worden na elkaar genoteerd, waardoor de generaties niet echt met elkaar in gesprek zijn.

De levensgangen en visies van de geïnterviewden variëren sterk. Zo vertelt Bert Ettekooven (1946) dat zijn vader en moeder jarenlang ouderling waren in een hervormde gemeente. Zelf stapte hij over naar de Rooms-Katholieke Kerk. Bidden geeft hem rust, „het steunt en helpt.” Zijn dochter Femke (1977) daarentegen heeft nog nooit gebeden. „Ik heb het idee dat ik zelf mijn boontjes moet doppen.”

Opvallend zijn de interviews met drie generaties Ruitenbergs. Voor alle drie heeft het christelijk geloof betekenis. Zowel grootmoeder als haar zoon en kleinzoon lezen geregeld in de Bijbel. Ontroerend is het te lezen hoe Henri sr. en Henri jr. omgingen met het overlijden van hun vrouw en moeder na een ongeluk in 2002. „Iedereen heeft gevoeld dat dit mijn overtuiging was: Alie is als kind van God voor eeuwig thuisgekomen!” zegt Henri sr.

„We hebben drie kinderen. Mijn dochters gingen naar houseparty's en mijn zoon trok zijn eigen plan. De kans was groot dat ze na de dood van hun moeder helemaal van God los zouden raken. Het tegenovergestelde is gebeurd. Als een magneet zijn ze naar God toe getrokken en hebben zich verdiept in de Bijbel”, zegt vader Ruiten-

berg. Henri jr. onderstreept dat en geeft onder meer aan dat hij niet boos kon worden op de veroorzaker van het dodelijke ongeval.

Aan het eind van elk hoofdstuk geeft Herman Van Rompuy, oud-premier van België en voorzitter van de Europese Raad, zijn visie op een deelthema. De rooms-katholieke Vlaming zal hierin wellicht meer geïnteresseerd zijn dan de protestantse Nederlander, al is het bijvoorbeeld mooi om te lezen hoe de Bijbel een steeds grotere rol in Van Rompuys leven is gaan spelen.

Elk hoofdstuk sluit af met vragen of stellingen. Bij het thema geloof staat bijvoorbeeld: „Geloven vind ik vaag. Ik houd van zekerheden.” En: „Ik weet vrijwel zeker dat God bestaat, want...” Een stelling in een ander hoofdstuk luidt: „In een kerk voel ik me als een vis in de woestijn.”

Wie zich, bijvoorbeeld vanuit missionair oogpunt, wil verdiepen in hedendaagse denkbeelden kan met dit boek zijn winst doen. Het spectrum van geïnterviewden is breed, al ontbreken sommige (orthodoxe) opvattingen. Bij een thema als „leven na de dood” bijvoorbeeld komt de realiteit van de hel, zoals de Bijbel daarover spreekt, nergens expliciet terug. Dat is een opvallend gegeven in deze uitgave. En ook dat zegt wellicht iets over het moderne leefklimaat dat wij allen inademen.

orgelbouw

Zyne werken wyzen zyne kunde aan. Over het Schnitger/Freytagorgel van de Hervormde Kerk te Zuidhorn, door Kees Kugel (met een bijdrage van Stef Tuinstra); uitg. in eigen beheer, Noordhorn, 2012; 112 blz.; € 12,50; bestellen: keeskugel@hetnet.nl

tekst Jaco van der Knijff

Het orgel van Schnitger en Freytag in de hervormde kerk van Zuidhorn is in juni na een lang restauratie- en reconstructietraject weer in gebruik genomen. Het eenklaviers instrument dateert uit 1793 en telde toen twaalf stemmen. Orgelbouwers als Van Oeckelen en Van Dam werkten in de loop van de tijd aan het orgel en wijzigden het nodige. Bij de restauratie heeft orgelmaker Mense Ruiter de toestand van 1793 als uitgangspunt genomen. Adviseur was Stef Tuinstra. Resultaat is een herboren Gronings dorpsorgel uit een beroemde orgelbouwtraditie.

Ter gelegenheid van de restauratie schreef een van de organisten van de kerk, Kees Kugel, een fraai boekje waarin de geschiedenis van het instrument uit de doeken wordt gedaan: „Zyne werken wyzen zyne

kunde aan” (een aanduiding van orgelbouwer Freytag). In het boekje wordt allereerst de jongste restauratie gedocumenteerd en worden de keuzes die gemaakt zijn verantwoord. Stef Tuinstra schreef in dat kader het hoofdstuk waarin op de technische kant van de werkzaamheden wordt ingezoomd.

Kugel dook in de Groningse archieven en zet een en ander in breder perspectief. Hij schetst de geschiedenis van het Groningse dorp, wijdt een uitvoerig hoofdstuk aan ds. Johannes Ernestus Winter (van 1778 tot 1841 predikant in Zuidhorn), schrijft over de compagnons Schnitger en Freytag, over hun orgel en de boeiende inwijdingspreek van ds. Winter, over puistentrekkers (blaasbalgtrekkers), voorzangers en organisten. Kortom, een boeiend relaas (met veel foto's) over het kerkelijk leven van een Gronings dorpje.

theologie

In hemelsnaam. Over vertaling en betekenis van het Onze Vader, Rochus Zuurmond; uitg. Skandalon, Vught, 2012; ISBN 978 94 90708 40 5; 160 blz.; € 16,50.

tekst Klaas van der Zwaag

De manier waarop de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) het Onze Vader weergeeft, deugt niet, stelt dr. Rochus Zuurmond, emeritus hoogleraar Bijbelse theologie in Amsterdam. Hij onderzocht zo'n dertig vertalingen van het gebed. Een van de onzorgvuldigheden die Zuurmond signaleert, is de vertaling van de tweede en de derde bede: „Laat uw koninkrijk komen en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.” De NBV verbreekt niet alleen de structuur van twee korte, krachtige zinnen in het Grieks, zo stelt Zuurmond, inhoudelijk lijkt de wil van God zo te worden weggemoffeld achter het Koninkrijk van God. Bovendien is onduidelijk door wie de wil van God wordt gedaan. De vertaling suggereert „door ons”, en dat is niet in overeen-

stemming met de brontekst, aldus Zuurmond. Veel Engelse vertalingen hebben gelijkwaardig „Thy will be done”, wat Zuurmond niet verbaast omdat het voor veel Engelsen geen probleem is dat wij Gods wil moeten doen, wat ooit de Britse monnik Pelagius leerde. De theologie van de NBV weerspiegelt weliswaar die van het vasteland, maar die is tegenwoordig „meer Pelagiaans dan Augustijns/reformatorisch.” Ook de volgorde „hemel én aarde”, zoals in de Griekse brontekst staat, keert de NBV om in „aarde én hemel”. Dit terwijl de eerste drie bedden van het „Onze Vader” betrekking hebben op de hemel, de laatste drie op de aarde.

Het Onze Vader is een van de weinige Bijbelgedeelten die velen in de kerk herkennen. Verandering in vertaling, zeker zo ingrijpend als de NBV, is funest voor de kerk, zo betoogt Zuurmond.